

Spotkanie konsultacyjne aPZRP – Stalowa Wola 25. 03. 2021 r. – pytania i odpowiedzi

Uwaga ! Poniższe pytania i odpowiedzi są nadal procedowane w procesie konsultacji społecznych i nie powinny być traktowane jako ostateczny sposób rozpatrzenia uwag i wniosków w ramach konsultacji społecznych. Poniżej opublikowane zostały wersje odpowiedzi, które zostały udzielone podczas spotkań konsultacyjnych.

Pełne wersje odpowiedzi zostaną opublikowane po zakończeniu konsultacji społecznych i opracowaniu projektu aPZRP uwzględniającego sposób rozpatrzenia uwag. Ostateczny sposób rozpatrzenia uwag i wniosków, które wpłynęły podczas całego procesu konsultacji społecznych aPZRP, będzie opublikowane w formie tabeli na stronie projektu stoppowodzi.pl oraz na stronie Ministerstwa Infrastruktury.

Dzień dobry, czy są dostępne wyniki modelowania hydraulicznego dla tych projektów? To bardzo ciekawe o ile wzrosnie wysokość wezbrań np. w związku z budową nowych wałów.

Wszystkie modele, które zostały wykonane w ramach aktualizacji Planu zarządzania ryzykiem powodziowym (aPZRP) będą w posiadaniu Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie po zakończeniu projektu.

Jednym z podstawowych założeń projektu jest nieprzenoszenie ryzyka powodziowego w dół rzeki tzn., jeżeli jakiś wał przeciwpowodziowy, który był rozpatrywany w ramach aPZRP mógłby spowodować wzrost ryzyka powodziowego na innym obszarze, to taka inwestycja nie była proponowana do realizacji. Z tego też powodu inwestycje rozpatrywano kompleksowo, proponując obok wałów przeciwpowodziowych także zbiorniki.

Do dnia dzisiejszego nie uzyskaliśmy odpowiedzi na wcześniej złożone wnioski. Czy jest możliwość uzyskania odpowiedzi na dzisiejszym spotkaniu. Proszę o objęcie modernizacją obwałowań rzeki Mokrzeszówki, Żupawki, Dąbrówki – stanowiących dopływy rzeki Trześniówki. W ramach działania numer W_GWW_3011 tj.: „Modernizacja wałów przeciwpowodziowych rzeki Trześniówka w górnym biegu rzeki wraz z jej dopływami – koncepcja, dokumentacja techniczna” proszę o ujęcie rzek Mokrzeszówka, Żupawka i Dąbrówka oraz dodać zamiast „koncepcja, dokumentacja techniczna” zwrot „koncepcja, dokumentacja techniczna, realizacja modernizacji wałów przeciwpowodziowych”

Podczas wiosennego przeglądu w 2018 r stanu technicznego wału przeciwpowodziowego stwierdzono stan techniczny obwałowań rzeki Mokrzeszówki oraz Żupawki jako dostateczny i mogący zagrazać bezpieczeństwu.

Rzeki Mokrzeszówka, Żupawka i Dąbrówka mogą stanowić zagrożenie przy wysokich przepływach wód, biorąc pod uwagę stan obwałowań jak również oddziaływanie wód cofkowych rzeki Wisły.

Proszę o objęcie modernizacją obwałowań rzeki Mokrzeszówki, Żupawki, Dąbrówki – stanowiących dopływy rzeki. Wisły.

Proszę o objęcie modernizacją prawego wału rzeki Wisły na odcinku od osiedla Nagnajów do Skalnej Góry (miasto Tarnobrzeg) ze szczególnym uwzględnieniem śluz wałowych. W ramach działania numer W_GZW_1274 tj.: „Modernizacja wałów Wisły sandomierskiej wymagających podwyższenia” proszę o ujęcie modernizacji prawego wału rzeki Wisły na odcinku od osiedla Nagnajów do Skalnej Góry (miasto Tarnobrzeg) ze szczególnym uwzględnieniem śluz wałowych. Podczas wiosennego przeglądu w 2019 roku stanu obwałowań rzeki Wisły stwierdzono kategorię stanu technicznego obwałowań rzeki Wisły jako stan dostateczny natomiast stwierdzona kategoria stanu bezpieczeństwa jako stan zagrażający bezpieczeństwu. Na wysokości przedmiotowego wału znajduje się Jezioro Tarnobrzegskie, które na mapach wskazane jest jako obszar zagrożenia powodziowego. Śluzy wałowe zlokalizowane w osiedlu Nagnajów odprowadzają wodę z bardzo duże-go obszaru. Nie posiadają one za-suw. Kanały doprowadzające wodę do przedmiotowych śluz przebiegają przez tereny zabudowane. Z uwagi na fakt, iż śluzy zamykają się bardzo szybko (szczególnie jedna ze śluz) praktycznie przy każdym wysokim stanie rzeki Wisły zachodzi konieczność podejmowania działań mających na celu uniknięcia lokalnych podstopień poprzez ustawianie pomp dużej wydajności i przerzut wody w międzywale rzeki Wisły. Proszę o informację czy na terenie miasta Tarnobrzega planowana jest budowa polderów (np. w ramach działania nr W_GZW_661 czy W_GZW_662). Jeśli tak to proszę o poddanie szerokim konsultacjom społecznym tematu koncepcji i budowy polderów z właścicielami gruntów, na których mają być zlokalizowane poldery.

Konsultacje społeczne projektów planów zarządzania ryzykiem powodziowym trwają 6 miesięcy*. W tym okresie wszyscy mogą zgłaszać uwagi do opublikowanych dokumentów. Uwagi będą zebrane oraz rozpatrzone. Upublicznienie ostatecznych odpowiedzi nastąpi po zakończeniu konsultacji, ponieważ uwagi pochodzą od różnych osób, różnych interesariuszy i zdarzają się przypadki, że mogą się nawzajem wykluczać np. jedna osoba wnosi o to, aby modernizować wały przeciwpowodziowe, podnosić rzędne wałów czy też budować nowe wały - natomiast z drugiej strony może być uwaga prosząca o likwidację tych obwałowań, aby zwiększyć przestrzeń dla rzeki i zarazem zwiększyć jej pojemność retencyjną. Dlatego po otrzymaniu wszystkich uwag będą one rozpatrzone, oczywiście część z nich będzie wymagała wykonania kolejnych obliczeń, czy też analiz szczegółowych. Dopiero po zakończeniu konsultacji społecznych

zostanie upubliczniony sposób rozpatrzenia wszystkich uwag na stronie Ministerstwa Infrastruktury jak i na stronie projektu <https://stoppowodzi.pl/>

Czy wasza analiza brała pod uwagę fakt, iż w Tarnobrzegu po ostatniej powodzi wały zostały podniesione i wzmocnione? W związku, z czym zagrożenie jest potencjalnie mniejsze? Czy utworzone poldery zalewowe zakładały ominięcie zabudowy? Ponieważ zdarzyła się sytuacja, iż linia polderu biegnie przez dom mieszkalny, natomiast 100 metrów dalej są pola i ten dom mógłby pozostać? Taka sytuacja jest np. w Tarnobrzegu przy tym mniejszym polderze. Czy jest jakaś kolejność tworzenia polderów? Np. w Tarnobrzegu jest zakładane stworzenie 2 polderów, czy zakładają Państwo np. utworzenie najpierw większego polderu a następnie mniejszego, czy też 2 naraz?

Obecnie trwają konsultacje społeczne projektów aktualizowanych planów zarządzania ryzykiem powodziowym. W obowiązujących planach zaproponowano budowę 33 polderów, ze względu na ochronę Tarnobrzega i Sandomierza, gdzie przepływy Wisły są bardzo duże. Aby nie podnosić wałów, które już istnieją (w przypadku awarii takiego obwałowania, mocno podwyższonego, może powodować katastrofalną w skutkach powódź) należało znaleźć retencję o pojemności ok 150 mln m³. Zagospodarowanie danej objętości wody pozwoli w dolinie rzeki Wisły na niepodnoszenie istniejących wałów i ochronę ludności. W ramach aktualizacji Planu zarządzania ryzykiem powodziowym (aPZRP) przeanalizowano ponownie budowę 33 polderów. Analizując rozmieszczenie polderów, znaleziono 6 lokalizacji, które nie wymagałyby dużej ingerencji w zabudowę mieszkalną, biorąc pod uwagę ukształtowanie terenu wpływające na lokowanie takiego polderu. Pozostałe poldery zaproponowane były w miejscach gdzie konieczna byłaby duża relokacja. W ramach aPZRP zaproponowano wykonanie kompleksowej analizy koncepcyjnej celem znalezienia możliwości ułożenia polderów w dolinie rzeki Wisły i dopływów m.in. kanału Strumień. Dla tego kanału prowadzone były niezależne prace w 2011 r. Badania pokazały, że istnieje możliwość retencji, w związku z tym zaproponowano w aPZRP działanie pn. „Wdrożenie monitoringu oraz sterowania systemowego obiektów hydrotechnicznych znajdujących się w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły”. Celem tego działania jest przygotowanie sterowania już istniejącymi zbiornikami tak, żeby rozsynchronizować fale powodziowe, aby w przypadku przepływu wielkich wód fale z poszczególnych dopływów nie kumulowały się na Wiśle. W pierwszej kolejności powinien powstać szeroki projekt, analityczny, który potwierdzi konieczność opracowania i utworzenia polderów w dolinie rzeki Wisły.

Kiedy zapadną decyzję odnośnie tego, które tereny na pewno zostaną objęte polderem zalewowym, które jednak nie?

Proces uzgadniania listy działań jest dosyć czasochłonny. Lista inwestycji jest obecnie poddana konsultacjom społecznym. Następnie rozpocznie się etap strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Potem dokument będzie poddany uzgodnieniom międzyresortowym. Dopiero ostateczna lista działań będzie zamknięta w momencie uchwalenia rozporządzenia przez Ministra Infrastruktury w sprawie przyjęcia planu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Czy zakładają Państwo wypłacanie odszkodowań mieszkańcom, którzy mieli działki budowlane warte w Tarnobrzegu ok. 9-10 tys. za ar, natomiast w tym momencie praktycznie stracili na wartości, ponieważ zostały objęte waszym planem?

Odnosząc się do kwestii wypłaty odszkodowania mieszkańcom, którzy mieli działki budowlane w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią w widłach Wisły i Sanu, RZGW w Rzeszowie informuje, że teren ten przedstawiany jest jako obszar zalewowy spowodowane jest tym, że w chwili obecnej trwa jeszcze realizacja inwestycji przeciwpowodziowych w tzw. węźle sandomierskim. Ww. inwestycje, obejmujące m.in.: budowę wału opaskowego oraz bramy portowej zabezpieczającej przed wodami powodziowymi hutę szkła i osiedle mieszkaniowe w miejscowości Sandomierz oraz rozbudowę prawego wału rzeki Trześniówka w km 0+000-7+678 na terenie m. Zalesie Gorzyckie i Trześń, gm. Gorzyce oraz na terenie m. Tarnobrzeg, sa w końcowej fazie realizacji.

Po zakończeniu prac, które planowane jest w tym roku, Wody Polskie dokonają weryfikacji obecnie obowiązujących obszarów zagrożenia powodziowego z uwzględnieniem zrealizowanych inwestycji. Zaktualizowane obszary zagrożenia powodziowego zostaną przedstawione w nowych MZP i MRP, które zostaną podane do publicznej wiadomości w ramach najbliższej aktualizacji map na początku 2022 r.

Czy zasadnym jest odmawianie budowy domu jednorodzinnego w sytuacji, gdy dom miałby zostać wybudowany między innymi, już istniejącymi domami?

PGW WP RZGW w Rzeszowie dokonując uzgodnień projektów decyzji warunków zabudowy decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego odnosi się w głównej mierze do planowanej przyszłej zabudowy zlokalizowanej w obszarze szczególnego zagrożenia powodziowego. Istniejąca infrastruktura, która znajduje się w ww. obszarze w znaczącej części była wykonywana w obowiązującym wcześniej stanie prawnym, gdy nie obowiązywały jeszcze mapy ryzyka i mapy zagrożenia powodziowego. Uzgodnienie warunków zabudowy przez RZGW w Rzeszowie w każdym przypadku odbywa się indywidualnie.

Utworzenie tak obszernego obszaru terenów zalewowych dla miasta Tarnobrzega, które znajduje się nie tylko nad Wisłą, lecz również ma w swym obszarze rzekę Trześniówkę powoduje, iż znaczna część terenów budowlanych na ten moment nie ma racji bytu. Czy brano było pod uwagę skutki społeczne i gospodarcze dla poszczególnych miast?

Przy zarządzaniu ryzykiem powodziowym (PZRP) uwzględnia się w pierwszej kolejności zdrowie i życie, a kolejnym elementem jest majątek. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym bazuje na mapach zagrożenia powodziowego i mapach ryzyka powodziowego

przedstawiających stan aktualny obowiązujący na ten dzień, kiedy sporządzany jest ten dokument. I rzeczywiście dla tego obszaru mapy zagrożenia powodziowego wskazały i potwierdziły, że istnieje w Tarnobrzegu ryzyko wystąpienia powodzi. W uzupełnieniu warto wskazać, że wykonując mapy opieramy się na metodyce, która zakłada, że przy modelowaniu uwzględnia się tylko te zadania i inwestycje, które zostały ukończone i odebrane. W chwili wykonywania map szereg zadań, które obecnie już zostały odebrane nie zostały ujęte. Aktualnie trwają prace PGW WP by wykonać na nowo przegląd map obejmujących omawiany obszar. Wody Polskie racują nad tym by jeszcze w 2022 r. przejrzeć ponownie mapy z uwzględnieniem tych inwestycji, które zostały już ukończone.

Kiedy i gdzie będzie można znaleźć odpowiedzi na zgłoszone wnioski dot. aktualizacji PZRP?

Konsultacje społeczne projektów planów zarządzania ryzykiem powodziowym trwają 6 miesięcy*. W tym okresie wszyscy mogą zgłaszać uwagi do opublikowanych dokumentów. Uwagi będą zebrane oraz rozpatrzone. Upublicznienie ostatecznych odpowiedzi nastąpi po zakończeniu konsultacji, ponieważ uwagi pochodzą od różnych osób, różnych interesariuszy i zdarzają się przypadki, że mogą się wykluczać np. jedna osoba wnosi o to, aby modernizować wały przeciwpowodziowe, podnosić rzędne wałów czy też budować nowe wały - natomiast z drugiej strony może być uwaga prosząca o likwidację tych obwałowań, aby zwiększyć przestrzeń dla rzeki i zarazem zwiększyć jej pojemność retencyjną. Dlatego po otrzymaniu wszystkich uwag będą one rozpatrzone. Oczywiście część z nich będzie wymagała wykonania kolejnych obliczeń, czy też analiz szczegółowych. Dopiero po zakończeniu konsultacji społecznych zostanie upubliczniony sposób rozpatrzenia wszystkich uwag na stronie Ministerstwa Infrastruktury jak i na stronie projektu <https://stoppowodzi.pl/>.

Jak będzie wyglądała sprawa uzgodnień warunków zabudowy wzdłuż drogi krajowej nr 77 pomiędzy rzeką Trześciówką a rzeką Łęg w związku z proponowaną mapą zagrożenia ryzyka powodziowego obejmującą m. in. gminę Gorzyce?

Wszelakie uzgodnienia projektów warunków zabudowy czy projektów decyzji zabudowy celu publicznego w każdym przypadku odbywa się indywidualnie. W zakresie uzgodnienia zawsze odnosimy się do zasięgu wód o prawdopodobieństwie Q1%. W obecnych mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego droga DK 77 została już ujęta jako istniejąca droga pomiędzy rzeką Łęg, a Trześciówką. W przypadku gm. Gorzyce zasięg wód powodziowych będzie zminimalizowany przez realizowane inwestycje przeciwpowodziowe m.in. zadanie WISŁA etap II, czyli rozbudowa prawego wału rzeki Wisły oraz planowane do realizacji zadanie Łęg IV. To realizacja tych przedsięwzięć pozwoli na pozytywne uzgodnienia w tym obszarze.

Czy istnieje możliwość uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na terenach położonych w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią (1%) o głębokości zalewu powyżej 0,5. Tereny te objęte są obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną. (zabudowane około 60%). Występuje sytuacja, że właściciele nie mogą zbudować swoich nieruchomości położonych wśród istniejącej zabudowy mieszkaniowej. W przypadku decyzji odmownej Wód Polskich, kto ponosi koszty roszczeniowe ze strony właścicieli?

Każdy przypadek, jeżeli chodzi o uzgadnianie projektów warunków zabudowy i projektów decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, jest rozpatrywany indywidualnie w odniesieniu do zagrożenia powodziowego. Wydanie pozwolenia wodnoprawnego jest następstwem uzyskania przez potencjalnego inwestora pozytywnej decyzji dyrektora regionalnego RZGW. W przypadku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego takiej decyzji nie ma. Inwestor zobowiązany jest uzyskać wówczas pozwolenie wodnoprawne wydawane przez dyrektora RZGW na podstawie operatu wodnoprawnego. W tym operacie wodnoprawnym jest ujęty szczegółowy charakter planowanej zabudowy, który pozwala na dokonanie pełnej analizy i weryfikacji tego planowanego przedsięwzięcia w obszarze zagrożenia powodziowego w odniesieniu do map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego opublikowanych 22.10.2020r. Jeżeli chodzi o odstępstwa, czyli decyzji zwalniającej dyrektora RZGW Rzeszów to mówimy tutaj tylko o decyzji zgodnie z obowiązującym prawodawstwem o decyzji z art. 77 ustawy Prawo wodne czyli dotyczy jedynie decyzji, które mogą lub mają wpływ na zmianę jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi. Wtedy ta decyzja - odstępstwo- jest wydawana przez dyrektora RZGW. Natomiast, jeśli obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, to pozwolenie na realizację obiektu budowlanego idzie tylko w drodze udzielenia pozwolenia wodnoprawnego z art. 390 prawa wodnego.

KOREKTA/UZUPEŁNIENIE ODPOWIEDZI PO SPOTKANIU:

Nie ma ogólnej zasady precyzującej możliwość uzyskania lub nieuzyskania pozwolenia wodnoprawnego na terenach położonych w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią (1%) o głębokości zalewu powyżej 0,5 m. Każdy wniosek jest rozpatrywany indywidualnie w odniesieniu do zagrożenia powodziowego wynikającego z obowiązujących map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego i dokumentów załączonych do wniosku. Jedynym aktem prawnym regulującym kwestie zakresu wymagań jakie może określać pozwolenie wodnoprawne dla nowych obiektów budowlanych lokalizowanych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią jest Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz Ministra Inwestycji i Rozwoju z dnia 24 stycznia 2019 r.. Dodatkowo, w przypadku gdy w ramach planowanej inwestycji na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią przewiduje się prowadzenie czynności określonych w katalogu działań zakazanych określonym w art.77 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne tj.: gromadzenie ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenie przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowanie, przed wystąpieniem o wydanie pozwolenia wodnoprawnego konieczne jest wystąpienie do dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej z wnioskiem o wydanie decyzji zwalniającej z zakazów jw.

Rozstrzygnięcie kwestii odszkodowań i roszczeń wynikających z braku możliwości realizacji inwestycji nie leży w kompetencji PGW WP.

Czy można uzyskać decyzję zwalniającą od zakazu zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią 1% przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, które zostały w większej części zabudowane?

ODPOWIEDŹ UDZIELONA PO SPOTKANIU: Zgodnie z obowiązującym prawodawstwem decyzja zwalniająca Dyrektora RZGW w Rzeszowie dotyczy jedynie inwestycji mającej wpływ na zmianę jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, na podstawie art. 77 ustawy z 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2021 poz. 624 z późn. zm.). W przypadku obowiązywania na danym terenie MPZP pozwolenie na realizację obiektów budowlanych jest wydawane w drodze udzielania pozwolenia wodnoprawnego art. 390.

Czy analizowane były alternatywne do budowy zbiorników i budowy wałów rozwiązania? Np. odsunięcie wałów Sanny, Łęgu, Trześniówki od rzeki i przywrócenie setek hektarów terenów zalewowych użytkowanych rolniczo jako łąki/nie użytki lub nieużytkowanych? Aktualnie wały niepotrzebnie zmniejszają objętość doliny i generują zagrożenie powodziowe w gm. Grębów, Gorzyce (Łęg) i gm. Annapol (Sanna). Budowa zbiorników na rzekach i wydłużanie i podnoszenie wałów to dość przestarzałe podejście do zarządzania ryzykiem powodziowym.

W ramach prac nad aktualizacją Planu zarządzania ryzykiem powodziowym były analizowane możliwości rozsunęcia wałów i poszerzenie międzywał tych rzek. Jednak najskuteczniejsze rozszerzenie, czy też odsunięcie wałów od rzeki jest wtedy, kiedy już występuje duża objętość wody, czyli na dolnych odcinkach rzek. A te tereny są gęsto zabudowane. Nie znaleziono możliwości rozsunęcia wałów, tak żeby można zrealizować to bez szkody dla mieszkańców tych terenów.

1. Czy istnieje możliwość dopisania inwestycji do projektu planu? Co decyduje o uwzględnieniu lub nieuwzględnieniu danego działania?

2. W ankiecie przesyłanej w 2020 roku proponowano uwzględnić min obustronne obwałowanie rzeki "Głęboka" (Jeżówka) na całej jej długości.

W obecnym projekcie proponuje się wykonanie lewego obwałowania o długości 2163 m i prawego o długości 3500 m.

Proszę o informację, na jakiej podstawie wykluczono wykonanie obwałowań w początkowym km rzeki?

Teren ten jest zlokalizowany najniżej, najbardziej narażony jest na powódzie.

Czy budowa wałów nie spowoduje wzrostu wezbrań fali powodziowej w km nieujętych w Państwa opracowaniu?

Dodam, iż w km ok 0+000 budowana jest droga S-19, której nasypy staną się blokadą dla wód powodziowych.

1. O wpisaniu konkretnego działania decyduje ostatecznie skuteczność danego działania w realizacji celów zarządzania ryzykiem powodziowym, które są określone w aktualizacji Planu zarządzania ryzykiem powodziowym. Uwzględnienie bądź nieuwzględnienie inwestycji w aPZRP poprzedzone jest szeregiem analiz, w tym analizami hydraulicznymi, ekonomicznymi, wielokryterialnymi.

2. Potok Głęboka nie był modelowany i znajduje się poza zakresem map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego opublikowanych 22.10.2020 r. W związku z tym nie posiada on określonego ryzyka powodziowego i nie proponowano dla niego działań to ryzyko ograniczających.

Do kogo należy się zwrócić o odszkodowanie w przypadku uzyskania decyzji odmawiającej udzielenia pozwolenia wodnoprawnego na lokalizowanie na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią?

ODPOWIEDŹ UDZIELONA PO SPOTKANIU: RZGW w Rzeszowie (Problem winien być rozstrzygnięty przez radców prawnych)

* w dniu 11 maja Minister Infrastruktury ogłosił przedłużenie konsultacji społecznych o 3 miesiące, tj. do 22 września 2021, co oznacza, iż konsultacje będą trwać 9 miesięcy.